

2. Dönem

1. Yazılı Çalışması

Uygur ülkesinde, Togla ve Selenge ırmaklarının birleştiği yerde Kumlançu denilen bir tepe vardır. Bu tepenin adına Hulin dağı denirdi. Hulin dağında birbirine çok yakın iki ağaç büyümüştü. Bu ağaçlardan biri kayın ağacı idi. Bir gece, kayın ağacının üzerine gökten bir mavi ışık düştü. İki ırmak arasında yaşayan kişiler bu ışığı gördüler, ürpererek izlediler. Kutsal bir ışık bu; kayın ağacının üzerinde aylar boyu kaldı. Kutsal ışığın kayın ağacının üzerinde kaldığı süre içinde ağacın gövdesi büyüdükçe büyüdü, kabardı. Ağaçtan, çok güzel türküler gelmeğe başladı. Gece oldu mu, ağacın otuz adım ötesine değin bütün çevre ışıklar içinde kalıyordu. Bir gün, ağacın gövdesi birdenbire yarılıverdi. İçinden beş küçük odacık görünümünde beş küçük çadır çıktı. Her odacığın içinde bir çocuk vardı. Çocukların ağızlarının üzerinde asılı birer emzik vardı; onlar bu emziklerden süt emiyorlardı.

Işıktan doğmuş olan bu kutsal çocuklara halk ve halkın ileri gelenleri çok büyük saygı gösterdiler. Çocukların en büyüğünün adı Sungur Tigin, ondan sonrakinin Kotur Tigin, üçüncüsünün Tükel Tigin, dördüncüsünün Or Tigin, beşinci ve en küçüğünün adı da Böğü Tigin idi. İnsanlar, bu beş çocuğu Tanrı'nın gönderdiğine inandılar. İçlerinden birini Kağan yapmak istediler. Böğü Tigin ötekilerden daha güzel, daha yiğit, daha akıllı idi. Halk, Böğü Tigin'in hepsinden üstün olduğunu anladı, onu Kağan seçti. Böğü Han, büyük bir törenle tahta çıktı. Kendisinden sonra gelen otuzdan fazla soyu da Uygurlar'ın başında kaldı. Yıllar yılları kovaladı. Bir gün geldi, Yolun Tigin Uygurlar'a Kağan oldu. Yolun Kağan'ın Kalı Tigin adında bir oğlu vardı. Yolun Kağan, oğlu Kalı Tigin'e çin konçuylarından (=prenseslerinden) Kiu-Lien'i eş olarak almayı uygun gördü. Kalı Tigin ile Kiu-Lien evlendiler. Evlilikten sonra Kiu-Lien, sarayını Kara-Kurum'daki Hatun Dağı'nda kurdu. Hatun Dağı'na "Gök Ruhlarının Dağı" adı da verilirdi. Hatun Dağı'nın çevresinde daha bir çok dağ vardı.

Bu dağlardan biri Tanrı Dağı idi. Tanrı Dağı'nın güneyinde de Kutlu Dağ bulunmaktaydı. Kutlu Dağ, koca bir kaya parçası idi. Günlerden bir gün Çin elçileri, yanlarında falcılarla birlikte Kiu-Lien'in sarayına geldiler. Çin elçileri ile falcılar aralarında konuşup şöyle dediler. "Türk ülkesinin tüm varlığı, bütün mutluluğu Kutlu Dağ denilen bu kaya parçasına bağlıdır. Türkler'i yıkmak istiyorsak bu kayayı ellerinden almalıyız." Elçiler aralarında böyle konuşup anlaşdıktan sonra Kalı Kağan'a gittiler. Ona dediler ki:"Siz bizim bir konçuyumuzla evlendiniz. Bizim de sizden bir dileğimiz olacak. Kutlu Dağ'ın taşları sizin saygıdeğer ülkenizce kullanılmamaktadır. Sizin yerinize biz bu taşları değerlendirelim. Yeni Kağan, bu isteği yerine getirdiğinde sonucun nereye varacağını düşünemedi; Çinliler'in isteğini kabul etti. Böylece yurdun bir parçası olan kayayı onlara verdi. Oysa Kutlu Dağ kutsal bir kaya idi. Türk ülkesinin mutluluğu bu kayaya bağlıydı; kutsal taş Türk yurdunun bölünmez bütünlüğünü temsil ediyordu.

Tılsımlı kaya düşmana verilirse bu bütünlük parçalanacak, Türkler'in tüm mutluluğu yok olacaktı. Kağan bu kutsal kayayı Çinliler'e verdi. Ama kaya, kolay kolay sökülüp götürülecek gibi değildi. Bunu gören Çinliler kayanın çevresine odun kömür yığdılar, kayayı ateşe vurdular. Kaya iyice kızınca üstüne sirke döküp paramparça ettiler. Her bir parçayı aldılar, ülkelerine götürdüler. İşte, ne olduysa o zaman oldu. Türkeli'nin bütün kurdu kuşu, bütün hayvanı dile geldi; kendi dillerince kayanın düşmana verilmesine duydukları acıyı anlattılar, ağladılar. Yedi gün sonra günahı bağışlanmaz düşüncesiz Kağan öldü. Ne var ki, Kağanın ölümüyle de ülke felaketten kurtulamadı. Bir Çin konçuyu (=prensese) uğruna çekinilmeden bağışlanan yurdun kayası, Türkeli'nin felaketine neden oldu. Halk rahat yüzü görmedi. Irmaklar birbiri ardınca kurudu. Göllerin suyu buğulaştı, uçup gitti. Topraklar kurudu, ürün vermez oldu. Yolun Kağan'dan sonra başa geçen Kağanlar da arka arkaya öldüler. Günlerden sonra Türk tahtına Böğü Kağan'ın torunlarından biri oturdu.

O zaman yurttan canlı-cansız, evcil-yaban, çoluk-çocuk, soluk alan-almayan her ne varsa bir ağızdan "Göç! Göç!" diye çığırışmağa başladılar. Derinden, iniltili, hüznün dolu, eli böğründe kalmış bir çığırışmaydı bu. İncelemelere yürek dayanmıyordu. Uygurlar bu çığırışmaları bir ilahî buyruk bildiler. Toparlandılar, yola koyuldular. Yurtlarını, yuvalarını bırakıp bilinmedik ülkelere göç ettiler. Sonunda adına Turfan denilen bir yere geldiler. Burada sesler kesildi. Uygurlar bu yere kondular, beş kent kurup yerleştiler. Adını da Beş-Balığ koydular. Burada yaşayıp çoğaldılar.

a) Yukarıda verilen metnin olay örgüsünü belirleyiniz.

b) Yukarıda verilen metnin şahıs kadrosunu belirleyiniz.

Yukarıda verilen metni yorumlayınız.

Olay Örgüsü :

Kişi :

Zaman :

Mekân :

Anlatıcı :

Bakış açısı :

Çatışma :

Yukarıda verilen metinden hareketle milli, manevi, evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihi ve mitolojik öğeleri belirleyiniz.

15 Temmuz Demokrasi Zaferi ve Şehitleri
konusunda bir kompozisyon yazınız.

Uygur lkesinde, Togla ve Selenge ırmaklarının birleŖtiđi yerde Kumlanu denilen bir tepe vardır. Bu tepenin adına Hulin dağı denirdi. Hulin dağında birbirine çok yakın iki ağaç bymŖt. Bu ağaçlardan biri kayın ağacı idi. Bir gece, kayın ağacının üzerine gökten bir mavi ıŖık dŖt. İki ırmak arasında yaŖayan kiŖiler bu ıŖıđı gördüler, ürpererek izlediler. Kutsal bir ıŖıktı bu; kayın ağacının üzerinde aylar boyu kaldı.

Yukarıda verilen metindeki cümle eŖitlerini bulup iŖlevlerini belirleyiniz.

Okuduđunuz bir romanın 6zetini yazdıktan sonra ona dair alternatif bir son yazınız.

Yukarıda verilen metnin üslup özelliklerini belirleyiniz.

Üslup Nedir? Üslup Çeşitleri Ve Özellikleri

Üslup: Sözlük anlamı "tarz, yol, usül"dür. Edebiyat terimi olarak üslup, dilsel araç ve olanaklardan yararlanarak düşünce, duygu, hayal ve eylemlerin özgün, kişisel bir yaklaşımla ifade edilmiş biçimi, anlatılış tarzı. "Biçem, stil, deyiş, eda, özanlatı, tarz" kelimeleri de aynı anlamda kullanılmıştır.

Üslup kişiye özgüdür; yazardan yazara değişir. Aritoteles'e göre yazar sayısı kadar üslup çeşidi vardır. Yine Buffon: "üslup yazarın ta kendisidir." demektedir.

Geçmişte üslup; sâde, süslü (müzeyyen), yüksek (âli) olmak üzere üçe ayrılmıştır.

1. Sâde üslup: Yapmacıksız, süssüz, günlük konuşma dilinin temel alındığı, öğretici yazılarda kullanılan üslup.
2. Süslü (müzeyyen) üslup: Mecaz ve söz sanatlarına, anlam oyunlarına önem veren üslup.
3. Yüksek (âli) üslup: Düşünce ve duyguların yüceliğine, anlamın sağlamlık ve doğruluğuna, sözcüklerin seçkinliğine önem veren üslup.

Sade / Akıcı: Bu yazının yazılmasına sebep olan en yaygın kullanımlardan bir tanesi, bir yazarın dilini "sade," üslubunu ise "akıcı" olarak tanımlamaktır. Bu durum, yazarın romanda günlük hayatta kullanılan dilden fazla ayrılmadığını, olabildiğince açık ve rahat okunabilecek bir şekilde yazdığını ifade eder.

Edebi / Ağır / Yoğun / Ağdalı / Süslü: Bu kavramlarla tanımlanan edebi eserlerde, anlatılan hikaye ve verilen mesaj kadar kullanılan dil de önemlidir. Eserin dili, kendi içinde estetik bir değeri olan, sanatsal bir öge olarak görülür. Günlük hayatta fazla kullanılmayan kelimeler, cümle yapıları, ifadeler ve deyimler böyle eserlerde kullanılır. Cümleler çoğu zaman uzun ve karmaşık yapılarda olur.

Masalsi: "Masalsi" kelimesi, isminden de anlaşılacağı gibi, bir masalı andıran anlatı üsluplarını ifade etmek için kullanılır. Bu tarz eserler, gerek içerdikleri doğüstü öğelerle, gerek kullandıkları zaman ve mekan yapısıyla, bir masal anlatıyormuş havası yaratırlar.

Destansı: Bu anlatı üslubu, genelde karakterleri gerçek olamayacak kadar iyi, tam anlamıyla birer kahraman olarak gösterir. Olaylar inanılmaz boyutlarda, kader ve yazgı gibi kavramların önemi ön plandadır.

Şiirsel / Lirik: Devrik cümleler, günlük hayatta asla kullanılmayacak cümle yapıları ve genellikle işlenen olağanüstü konular, böyle bir anlatım tarzının genel özellikleri olarak gösterilebilir.

Mizahi: Bu anlatı türü kullanılan kelime ve cümlelerden kaynaklanabileceği gibi, cümlelerin sonunun beklenenden farklı yere çıkması ile de oluşturulabilir.

Coşkulu / Romantik: Romanın anlattığı şey konusunda heyecanlı, iyimser, hazz dolu bir üslup kullandığı anlamına gelir. Aşağıdaki örnek, bu kavramı daha iyi anlamınızı sağlayabilir.

Hüzünlü: yukarıdaki kavramın zıttı olarak da açıklanabilecek bu anlatı üslubu, romanda hüzünlü, karamsar, melankolik bir ton olduğunu ifade eder.

Bilinç Akışı: Bilinç Akışı'nı bir anlatıcı türü veya anlatı üslubu olarak sınıflandırmak çok kolay olmasa da, yazarların bir karakterin zihnindeki düşüncelerin akışını, doğrudan okuyucuya sunma çabası olarak tanımlayabileceğimiz Bilinç Akışı, özellikle modern edebiyat eserlerinde son derece karakteristik bir anlatı tipinin ortaya çıkmasını sağlar.

Büyülü Gerçekçi: Bir anlatı üslubu olduğu kadar modern edebiyatın önemli bir akımı da olan büyümlü gerçekçilik, doğaüstü olayların son derece doğal bir anlatıya dahil edilmesi şeklinde tanımlanabilir. Gerçekçi, akıcı, normal bir dille devam eden anlatı, bir anda yaşanan doğaüstü olaylara sahne olur, ancak bunlar da eserin günlük yapısı içinde değerlendirilir.

Destan nedir, tarih içerisindeki gelişimini açıklayınız.

TÜRK DESTANLARI

İslamiyet Öncesi Doğal Destanlar

İslamiyet Sonrası Doğal Destanlar

Yapma Destanlar

YABANCI DESTANLAR

Doğal Destanlar

Yapma Destanlar

Bihruz Bey, bir Osmanlı paşasının, evde özel öğretmenlerle yetiştirilmiş, buna rağmen eğitimi öğretimi yetersiz, alafranga yaşama meraklısı, 23-24 yaşlarındaki oğludur. Yarım yamalak Fransızca bilir, alafranga kahve ve gazinolara gider, kıyafetlerini Avrupa mallarının satıldığı mağazalardan alır. Şık, pahalı ve Avrupa malı fayton arabasıyla eğlence yerlerini dolaşmak onda tutku haline gelmiştir. Babası ölünce saf annesiyle Bihruz Bey'e yüklü miktarda miras kalır. Bihruz Bey bu serveti çar çur etmektedir. Çamlıca tepesine arabasıyla yaptığı gezilerden birinde kendi arabası gibi güzel bir arabada sarışın, güzel, kibar bir hanım görür. Onun iyi bir aile kızı olduğunu zanneder. S Halbuki "Periveş" adındaki bu kadın bir sokak yosmasıdır. O, Periveş'e tek görüşte sırlıklam aşık olmuştur. Günün her saatinde onu düşünmektedir. Ona vermek üzere özene bezene bir mektup yazar. Sonraki hafta Periveş'i Çamlıca'da yine görür, bir yolunu bulup mektubu ona verir ama konuşmaya cesaret edemez. Sonra bir daha onu göremez; oysa onunla konuşmak, mektubuna cevap almak, en azından yüzünü görmek istemektedir.

Perives'i bir daha göremeyen Bihruz Bey'in iştahı kesilir ve Bihruz Bey zayıf düşer. Bu kara sevdadan dolayı çok sevdiği annesine bile ilgi göstermez. Eskiden arada bir gittiği kaleme artık hiç gitmemektedir. Kalemdeki memur arkadaşı olan Keşfi Bey onun bu kara sevdasından haberdardır. Keşfi Bey aynı zamanda yalancılığıyla meşhurdur. Keşfi Bey, Bihruz Bey'e Perives'i ve ailesini tanıdığını, Perives'in öldüğünü, birde ablası olduğunu anlatır. Bihruz Bey, Keşfi Bey'in anlattıklarına inanır, o gece uyuyamaz, hasta olur. Sevgilisinin öldüğüne inanan Bihruz Bey onun mezarını bulmayı kafasına koyar. Bir gün Şehzadebaşı'nda Perives'le karşılaşır; ancak onun Perives'in ablası olduğunu sanarak Perives'in mezarını sorar. Bu duruma kadın kahkahalarla güler, kendisinin Perives olduğunu ve kendinin nasıl bir kadın olduğunu anlatır. Neye uğradığını ve ne yapacağını bilemeyen Bihruz Bey, yanından uzaklaşmakta olan Perives'in peşine takılır; ancak peşini bırakması için Perives tarafından azarlanınca akli başına gelir.

Yukarıda verilen roman parçasında hangi anlatım biçimi ve tekniği kullanılmıştır.

Anlatma:

Gösterme:

İç Konuşma Tekniği:

İç Çözümleme Tekniği:

Bilinç Akışı Tekniği:

Diyalog Kullanma:

Özetleme Yapma:

Tasvir Etme:

Geriye Dönüşler Yapma:

Eskiden arada bir gittiği kaleme artık hiç gitmemektedir. Kalemdaki memur arkadaşı olan Keşfi Bey onun bu kara sevdasından haberdardır. Keşfi Bey aynı zamanda yalancılığıyla meşhurdur. Keşfi Bey, Bihruz Bey'e Perives'i ve ailesini tanıdığını, Perives'in öldüğünü, birde ablası olduğunu anlatır. Bihruz Bey, Keşfi Bey'in anlattıklarına inanır, o gece uyuyamaz, hasta olur. Sevgilisinin öldüğüne inanan Bihruz Bey onun mezarını bulmayı kafasına koyar. Bir gün Şehzadebaşı'nda Perives'le karşılaşır; ancak onun Perives'in ablası olduğunu sanarak Perives'in mezarını sorar. Bu duruma kadın kahkahalarla güler, kendisinin Perives olduğunu ve kendinin nasıl bir kadın olduğunu anlatır. Neye uğradığını ve ne yapacağını bilemeyen Bihruz Bey, yanından uzaklaşmakta olan Perives'in peşine takılır; ancak peşini bırakması için Perives tarafından azarlanınca akli başına gelir.

Yukarıda verilen metindeki cümle çeşitlerini bulup işlevlerini belirleyiniz.

#

Cümle Türleri

Yüklemin türüne göre

Eylem cümlesi

İsim cümlesi

Anlamına göre

Olumlu cümle

Olumsuz cümle

Şart cümlesi

Soru cümlesi

Ünlem cümlesi

Emir cümlesi

İstek cümlesi

Ögelerin dizilişine göre

Kurallı cümle

Devrik cümle

Eksiltili cümle

Yapısına göre

Basit cümle

Birleşik cümle

Sıralı cümle

Bağlı cümle

Okuduđunuz bir romanı hikâye formunda yazınız.
Okuduđunuz bir romanın içinden bir kesit seçip
diyaloglar halinde yazınız.

Dünya Edebiyatında Roman

Tanzimat Dönemi Romanı

Servetifünun Dönemi Romanı

Millî Edebiyat Dönemi Romanı (1911-1923)

Roman Türünde Tanzimat Edebiyatındaki İlkler

- ilk yerli roman: Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat (Şemsettin Sami)
- ilk edebî roman: İntibah (Namık Kemal)
- ilk tarihî roman: Cezmi (Namık Kemal)
- ilk köy romanı: Karabibik (Nabizade Nazım)
- ilk realist roman: Araba Sevdası (Recaizade Mahmut Ekrem)